

ПРАВОВИЙ БЮЛЕТЕНЬ
Випуск 32 – Жовтень, 2018

1. Кабінет Міністрів Оновлює Програму «Доступне Житло»

Контекст: 10 жовтня 2018 року Кабінет Міністрів прийняв постанову № 819, яка вносить значні зміни до існуючої програми «Доступне Житло». Ця програма була запроваджена у 2009 році для підтримки галузі житлового будівництва та надання доступного житла окремим групам громадян України. За умовами програми 30% вартості житла покриваються за рахунок держави. Хоча програма передбачала надання доступного житла 265 800 сім'ям, станом на кінець 2016 року було придбано лише 3660 квартир. У квітні та вересні 2017 року до програми були внесені зміни, які дозволили ВПО взяти у ній участь. При цьому, у такому разі держава покриває не 30%, а 50% вартості квартири незалежно від наявності у власності ВПО житла на непідконтрольній території України та у Криму. Більше інформації про програму «Доступне житло» Ви знайдете у прикріпленій до цього бюлетеню Інформаційної брошури Данської Ради у справах біженців (актуальна за винятком змін, внесених у жовтні 2018 року).

Окрім неповного фінансування, повноцінному виконанню програми перешкоджав - незважаючи на зміни 2017 року – ряд обставин. На їх усунення і направлена вказана постанова Кабінету Міністрів.

Таблиця 1: Окремі оновлені положення програми «Доступне Житло»

	Попередня редакція	Оновлена редакція
Строк дії програми	Розрахована на період з 2010 по 2017 рік	Програма не обмежена терміном і діє на постійній основі
Максимальний допустимий рівень місячного сімейного доходу ¹	не більше ніж 5-кратний розмір середньомісячної заробітної плати у відповідному регіоні ² на одного члена сім'ї	не більше ніж 3-кратний розмір середньомісячної заробітної плати у відповідному регіоні на одного члена сім'ї
Яке житло може бути куплено у рамках програми?	<ul style="list-style-type: none"> i) Виключно житло від забудовника, яке ще не було введено в експлуатацію ii) Учасники програми можуть вибирати житло лише із обмеженого переліку, підготовленого спеціальною комісією. Забудовнику, бажаночому взяти участь у програмі, необхідно пройти складну процедуру для включення до переліку 	<ul style="list-style-type: none"> i) Можлива покупка як введеного в експлуатацію житла, так і житла, яке не було введено в експлуатацію. Але це все ще має бути житло від забудовника ii) Заявник має право самостійно обрати квартиру для придбання у рамках конкретних вимог – обмежений перелік скасований
Обмеження права розпоряджатися житлом	обмеження відсутні	У разі продажу придбаного за державної підтримки житла протягом 3 років після його купівлі учасник програми повинен повернути отримані кошти у фонд програми
Розподіл фінансування програми по регіонах	Виділені державні кошти розподіляються по регіонах залежно від кількості заяв про участь у програмі, поданих у конкретному регіоні	Виділені державні кошти розподіляються по регіонах в залежності від кількості проживаючих там людей

¹ У той час як пов'язана зміна означає звуження кола осіб, які можуть взяти участь у програмі, для її оцінки потрібно враховувати, що показник середньої місячної зарплати у регіонах суттєво підвищився з 2009 року – навіть із врахуванням інфляції гривні

² Відповідно до [даних](#) Державної служби статистики України. Наприклад, станом на вересень 2018 року середня зарплата у Донецькій області становила 9 850 гривень, у той час як відповідний загальний показник по країні становив 9 042 грн.

Процедура освоєння програмних коштів: у минулому недоліки регламенту освоєння фондів програми призводили до невикористання закладеного бюджету в умовах великого запиту на доступне житло серед населення. Внесені зміни оновили процедуру використання фондів програми, які формуються за рахунок: 1) державного бюджету; 2) місцевого бюджету; 3) інших незаборонених джерел фінансування.

2. Закон Про Особливий Порядок Місцевого Самоврядування в Окремих Районах Донбасу Продовжено до 31 Грудня 2019 року

Контекст: 4 жовтня парламент ухвалив Закон № 2588, який продовжує строк дії закону «Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей». Цей закон був запроваджений у вересні 2014 року у рамках виконання Мінських угод, укладених 5 вересня 2014 року. Термін дії закону був обмежений до вересня 2017 року, але був продовжений на один рік. Тепер він продовжений вдруге – до 31 грудня 2019 року.

Значення: Закон відіграє важливу роль у виконанні Другого пакету мінських угод, який набрав чинності 15 лютого 2015 року. У той же час, стаття 10 закону передбачає, що його положення почнуть діяти лише після проведення у цих районах місцевих виборів за українським законодавством - чого так і не відбулося. Проведення місцевих виборів, у свою чергу, відстрочено вказаним законом до виведення із цих районів усіх неурядових збройних формувань та повного припинення вогню.

Таблиця 2: Окремі положення закону

Політичні елементи	Економічні та фінансові елементи
Проведення позачергових виборів до місцевих рад – у відповідності до Конституції України та за участі міжнародних безсторонніх спостерігачів. Повноваження обраних посадових осіб не можуть бути припинені достроково	Державна цільова програма для соціально-економічного розвитку регіону буде сфокусована на відновленні індустріального, транспортного та соціального потенціалу регіону та інфраструктури
Створення за рішенням місцевих рад «загонів народної міліції», що здійснюватимуть охорону громадського порядку та будуть координуватись місцевим головою	Програма цільової державної підтримки щороку фінансуватиметься з державного бюджету
Призначення керівників місцевої прокуратури і судів за участі місцевих рад і місцевих голів	Обсяг програми цільової державної підтримки не може змінюватись при здійсненні бюджетних скорочень

3. Парламент Запровадив Кримінальну Відповідальність За Незаконний Перетин Державного Кордону з Метою Нанесення Шкоди Інтересам України

18 жовтня 2018 року парламент прийняв Закон № [2599](#) про кримінальну відповідальність за незаконний перетин державного кордону наступними категоріями осіб:

- особи, що перетинають кордон України з метою завдання шкоди інтересам держави
- особи, яким заборонений в'їзд в Україну
- члени силових відомств Росії

Всі інші випадки незаконного перетину державного кордону будуть, як і раніше, розглядатися як адміністративне правопорушення – крім випадків, коли такий перетин вчинила жертва торгівлі людьми, біженець чи шукач притулку.

Таблиця 3: Незаконний перетин державного кордону – порівняння адміністративної та кримінальної відповідальності

	Адміністративна відповідальність у рамках існуючої ст. 204-1 Кодексу про адміністративні правопорушення	Запроваджена кримінальна відповідальність у рамках Закону №. 2599
Що є незаконним перетином кордону?	<ul style="list-style-type: none"> i) перетин кордону не в установленому для того місці (не у контрольному пункті пропуску) ii) перетин кордону у контрольному пункті пропуску, але із документами, що містять недійсну інформацію / із підробленими документами iii) жодна із норм не передбачає відповідальності за порушення порядку перетину Лінії зіткнення, оскільки вона не розглядається як державний кордон 	
Хто може бути притягнутий до відповідальності?	– будь-яка особа, яка порушила порядок перетину державного кордону – за винятком жертв торгівлі людьми, біженців та шукачів притулку	<ul style="list-style-type: none"> i) особа, яка перетинає кордон з метою заподіяння шкоди інтересам України ii) особа, якій заборонений в'їзд до України iii) члени силових структур Росії
Яка відповідальність передбачена?		
– за вчинене вперше правопорушення	– штраф від 3 400 до 8 500 грн. – або адміністративний арешт на строк до 15 днів (мінімальний строк не передбачено)	– до 3 років позбавлення волі (мінімальний строк не встановлений)
– за повторне порушення або за скоєне вперше правопорушення, вчинене групою осіб	– штраф від 8 500 до 13 600 грн. – або адміністративний арешт на строк від 10 до 15 днів	– від 3 до 5 років позбавлення волі
– за правопорушення, скоєне із застосуванням насилля або зброї	– не передбачена	– від 5 до 8 років позбавлення волі

Дві ключові відмінності, які визначають, яка відповідальність настане за незаконний перетин кордону – адміністративна чи кримінальна: 1) статус особи, яка незаконно перетнула кордон; 2) наявність (відсутність) у цієї особи мети заподіяти шкоду інтересам України.

Закон пов'язаний із наступними ризиками:

i)	вказаний закон чітко визначає дві із трьох категорій осіб, щодо яких передбачена кримінальна відповідальність за незаконний перетин кордону. Однак визначення третьої категорії – особи, які перетнули державний кордон з метою заподіяти шкоду Україні – може викликати ряд помилок та зловживань. Тепер щодо осіб, які інакше були б притягнуті до адміністративної відповідальності, можуть відкриватися кримінальні провадження (у т.ч. якщо ці особи є громадянами України) на підставі підозри про наявність у них «мети заподіяти шкоду інтересам держави»
ii)	у той час як Закон охоплює «мету завдати шкоди інтересам держави», визначення самого поняття інтересів держави у ньому не міститься. Цілком ймовірно, що буде застосовуватись термін, наведений у Законі «Про національну безпеку України», згідно з яким державні інтереси включають територіальну цілісність і державний суверенітет України, розвиток національної економіки та громадянського суспільства, інтеграцію України в європейське політичне, економічне та правове поле. У цьому випадку ширина наведеного визначення може викликати притягнення до відповідальності багатьох осіб, які не є суспільно-небезпечними

4. Уряд Оновлює Законодавство, Що Регулює Державну Допомогу у Зв'язку із Незаконним Позбавленням Особистої Свободи

У [серпневому випуску](#) Правового бюлетеню Данської Ради у справах біженців ми висвітлювали програму соціальної допомоги особам, незаконно позбавлених особистої свободи у Криму та у т.зв. «ДНР» і «ЛНР». Програма передбачає, серед іншого, надання постраждалим чи їхнім сім'ям допомоги у розмірі 100 000 грн., яка призначається спеціальною комісією при Міністерстві з питань тимчасово окупованих територій і ВПО (МінТОТ). У жовтні 2018 року Кабінет Міністрів і МінТОТ оновили правове регулювання цієї програми.

- A)** 17 жовтня 2018 року Кабінет Міністрів прийняв постанову № [868](#), відповідно до якої:
- право на отримання зазначеної допомоги мають лише ті громадяни України, які були позбавлені волі у зв'язку зі своєю цивільною або політичною діяльністю
  - до цього вказана допомога була доступна тільки тим громадянам України, які були позбавлені особистої свободи на непідконтрольній території на Сході України та в Криму – але не в Росії. Тепер і ті українці, які були позбавлені особистої свободи на території Росії, зможуть отримати цю допомогу
- B)** 18 жовтня 2018 року МінТОТ видав Наказ № [106](#), призначивши членів вищезазначеної комісії і визначивши порядок її функціонування. Комісію буде очолювати перший заступник міністра, її слухання будуть проходити «у разі потреби, але не рідше ніж один раз у квартал».

5. Президент Підписав Закон про Забезпечення Рівних Можливостей Жінкам-Військовослужбовцям

12 жовтня 2018 року Президент підписав Закон № [2523](#), спрямований на забезпечення рівних можливостей для жінок і чоловіків у Збройних Силах. Серед іншого, Закон скасовує додаткові вікові обмеження щодо військової служби для жінок. Закон також вводить єдині підстави для резервної служби та єдину політику виходу на пенсію для чоловіків і жінок.

6. Діти Осіб з Інвалідністю Першої та Другої Групи Отримали Право на Оздоровлення за Рахунок Держави

17 жовтня 2018 року Президент підписав Закон № [2081](#) про розширення існуючої державної програми з оздоровлення дітей. Тепер до програми включені діти осіб з інвалідністю першої або другої групи і діти журналістів, вбитих через їх професійну діяльність³.

До внесення змін у програмі вже брали участь 17 інших категорій дітей, серед яких:

- діти, які проживають у населених пунктах на лінії зіткнення, та діти, зареєстровані як ВПО
- діти осіб, які померли або зникли безвісти у зв'язку із проведенням «АТО»
- сироти та діти, позбавленні батьківського піклування
- діти із малозабезпечених та багатодітних сімей

Деякі терміни, що використовуються у цьому документі, взяті із законопроектів або чинного законодавства і не обов'язково відображають позицію ДРБ

Цей правовий інформаційний бюлетень створений завдяки щедрій підтримці американського народу що здійснює Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). За його зміст несе відповідальність Данська Рада у справах біженців. Бюлетень не обов'язково відображає позицію Агентства США з міжнародного розвитку та Уряду Сполучених Штатів.

Цей документ охоплює питання діяльності з надання гуманітарної допомоги, яка здійснюється за фінансової підтримки Європейського Союзу. Погляди, викладені у цьому документі, жодним чином не можуть розглядатися як офіційна позиція Європейського Союзу. Європейська Комісія не несе відповідальності за будь-яке використання інформації, яку він містить.

Цей документ був створений за підтримки Сполученого Королівства, однак викладені у ньому погляді не обов'язково відображають офіційну позицію Сполученого Королівства.

---

³ Діти вказаних журналістів включені до програми у порядку реалізації політики держави щодо захисту свободи слова і журналістики.

ДЕРЖАВНА ПРОГРАМА БУДІВНИЦТВА (ПРИДБАННЯ) ДОСТУПНОГО ЖИТЛА ЯК МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТЛОМ ВПО

У квітні 2017 року Верховна Рада України ухвалила зміни до діючої державної програми будівництва (придбання) доступного житла, передбачивши преференційні умови участі для ВПО. Загальна програма була започаткована у 2009 році та спрямована на забезпечення доступним житлом 265 800 сімей до кінця 2017 року. Наразі лише 3 550 сімей змогли скористатися програмою. Незважаючи на такі низькі показники імплементації, включення ВПО у якості можливих учасників програми заклало правові основи для структурного вирішення житлового питання певних груп ВПО.

ОФІЦІЙНА НАЗВА ПРОГРАМИ

Державна цільова соціально-економічна програма будівництва (придбання) доступного житла на 2010 - 2017 рр.

ЗАКОНОДАВЧА БАЗА

- ▶ Постанова КМУ № 1249 від 11 листопада 2009 року
- ▶ Постанова КМУ № 140 від 11 лютого 2009 року «Про затвердження Порядку забезпечення громадян доступним житлом»
- ▶ Постанова КМУ № 193 від 29 лютого 2012 року «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання державної підтримки для будівництва (придбання) доступного житла»

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ ВИКОНАВЕЦЬ

Державна спеціалізована фінансова установа «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву»

ДОСТУПНЕ ЖИТЛО

Житло, що споруджується за рахунок державної фінансової підтримки

МЕХАНІЗМ СПІВФІНАНСУВАННЯ

- » 30% держава, 70% громадянин
- » можна скористатися лише один раз

ЦІЛЬОВА АУДИТОРІЯ ТА КІЛЬКІСТЬ КВАРТИР

Громадяни, що потребують поліпшення житлових умов, у тому числі:

- молоді сім'ї та одинокі молоді громадяни (38 350 квартир)
- військовослужбовці, особи рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ, тощо (27 500 квартир)
- судді апеляційних та місцевих судів (920 квартир)
- інваліди (2 480 квартир)
- вчені та працівники Національної академії наук (4 047 квартир)
- державні службовці (55 637 квартир)
- науково-педагогічні та педагогічні працівники (21 743 квартир)
- громадяни, що потребують поліпшення житлових умов, не мають або втратили право на соціальне житло (111 723 квартир)
- молоді спеціалісти державних підприємств космічної галузі (3 400 квартир)

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ТА ФАКТИЧНІ ПОКАЗНИКИ

- » забезпечення житлом 265 800 сімей шляхом будівництва 16,6 млн. м² його загальної площі
- » протягом 2010-2017 рр. допомога була надана 3 550 сім'ям

НЕОБХІДНІ ВИДАТКИ

Близько 88 500 млн. грн., у тому числі:

▶ з державного бюджету –
близько 23 235 млн. грн.

▶ з місцевих бюджетів –
близько 5 443 млн. грн.

▶ з інших джерел –
близько 59 822 млн. грн.

НОРМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТЛОМ

- ▶ 21 м² на одну особу + 10,5 м² на сім'ю
- ▶ гранична вартість 1 м² для м. Києва, Дніпра, Львова, Одеси та Харкова не може перевищувати опосередковану вартість, яка визначається Мінрегіоном, збільшену в 1,75 рази; для міст-обласних центрів, а також міст обласного значення з населенням понад 300 000 осіб - 1,5 рази; для міст обласного значення з населенням від 100 000 до 300 000 - 1,25 рази; для інших населених пунктів - опосередковану вартість у відповідній області
- ▶ згідно з показниками вартості будівництва житла, встановленими Мінрегіоном станом на 1 липня 2017 року, опосередкована вартість по Україні становить 10 312 грн. за м²
- ▶ житлова площа понад встановлену норму та понад встановлену граничну вартість за м² покривається за рахунок заявника

УМОВИ УЧАСТІ

- » перебування на квартирному обліку для покращення житлових умов
- » відсутність житлової площі на праві власності
- » наявність у власності житлової площі, що не перевищує 13,65 м² на одну особу
- » середньомісячний грошовий дохід сім'ї (заробітна плата, пенсія, соціальна та матеріальна допомога, стипендія, дивіденди, відсотки, тощо) із розрахунку на одну особу не повинен перевищувати п'ятикратного розміру середньомісячної заробітної плати у відповідному регіоні (напр., середня місячна заробітна плата в Україні станом на липень 2017 року становила 7 339 грн.)

ЗМІНИ ДО ПРОГРАМИ: СПІВФІНАНСУВАННЯ 50/50 ТА ЗАЛУЧЕННЯ ВПО

- ▲ затверджені у квітні 2017 року
- ▲ учасників АТО, інвалідів війни, їхні сім'ї та ВПО виділено у якості окремої категорії
- ▲ ВПО не повинні ставати у квартирну чергу, але при цьому не можуть мати у власності іншого житла ніж те, що розташоване на тимчасово окупованій території, на території, де органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, чи вздовж лінії зіткнення
- ▲ 50% вартості житла покриває держава, а інші 50% - заявник одноразовим платежем
- ▲ у разі, якщо заявник не може здійснити одноразову виплату 50%, передбачена можливість отримання на цю суму іпотечного кредиту строком до 30 років під 7% річних
- ▲ річна відсоткова ставка для кредитів, наданих за рахунок бюджетних коштів фінансовою установою - виконавцем державної цільової програми була збільшена з 3% до 7%
- ▲ процентна ставка за кредитами, що надаються уповноваженими банками, встановлюється у розмірі облікової ставки НБУ (12,5% станом на 26 вересня 2017 року) + 2%
- ▲ процедура надання доступного житла за механізмом 50/50 така ж, як і для 30/70
- ▲ ВПО, житло яких розташоване на території України, на якій органи державної влади здійснюють свої повноваження в повному обсязі, та яке було зруйноване і не придатне для проживання, повинні надавати акт технічного стану житла

ПРОБЛЕМНІ МОМЕНТИ ОНОВЛЕНОЇ ПРОГРАМИ

- відсутність фінансування
- програма потребує продовження, оскільки розрахована до кінця 2017 року
- відсутність уніфікованої процедури оцінки технічного стану житла та єдиної форми акту про руйнування